

امربه معروف و نهی از منکر

نویسنده: عشرت السادات ذبیحی، یار جانی

سر شتابنامه: ذبیحی دیارجانی، عشرت السادات،
 عنوان: امر به معروف و نهی از منکر
 تکرار نان پدیدآور: نویسنده: عشرت السادات ذبیحی دیارجانی
 مشخصات نشر: قم: آتریس، ۱۳۹۴
 مشخصات ظاهری: ۹۶ ص
 بهاء: ۵۰۰۰۰ ریال ISBN 978-600-6723-61-7
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 یادداشت: کتابنامه به صورت زیر نویس.
 موضوع: امر به معروف و نهی از منکر
 موضوع: اخلاق اسلامی
 رده کتبی: الف ۱۰۱۴ بپ ۱۹۶/۶/۵۲
 ردی دیوید: ۲۹۷/۳۷۷۵
 شماره مدرک: ۳۸۱۴۲

عنوان کتاب: امر به معروف و نهی از منکر
 مؤلف: عشرت السادات ذبیحی دیارجانی
 ناشر: آتریس
 چاپ: سبحان
 صحافی: حمایی
 قیمت: ۵۰۰۰۰ ریال
 شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۲۳-۶۰-۰
 مرکز پخش: قم، انتشارات آتریس ۰۹۱۲۶۶۵۹۲۴۶
 حق چاپ و نشر برای مؤلف محفوظ است.

فهرست

عنوان	صفحه
مقدمه	۷
گفتار اول: جایگاه سیاسی امر به معروف و نهی از منکر	۹
الف. مفهوم سیاسی امر به معروف و نهی از منکر.	۱۰
ب. هدف و غایت دین	۱۳
ج. فلسفه حکومت اسلامی	۱۵
د. تأمین حقوق همگان	۱۸
ه. حفظ نظام اجتماعی سالم	۱۹
و. مکانیزم نظارتی در حکومت اسلامی	۲۳
ز. رویکرد اجرایی به این فریضه	۲۶
ح. موانع تحقیق و اجرا	۲۷
۱. شناختن معروف و منکر	۳۲
۲. احتمال تأثیر	۳۹
۳. اصرار بر ادامه منکر و ترک معروف	۴۵
۴. موجب مفسده نبودن اجرای این فریضه	۴۷
۵. پابندی آمر و ناهی به گفته‌های خود	۵۲

- گفتار سوم: مراتب و آداب امر به معروف و نهی از منکر ۶۰
- آداب امر به معروف و نهی از منکر ۶۷
۱. پرهیز از تجسس ۶۸
۲. پرهیز از برده‌داری ۷۲
۳. پرهیز از دشنام ۷۶
۴. رفاقت ۷۸
۵. صبر و صبری ۷۹
- گفتار چهارم: امام و حسبه ۸۱
۱. نظارت مستقیم ۸۷
۲. کوشش بر ناشناس بودن خود ۸۷
۳. تفکیک حقوق شخصی از حقوق عمومی ۸۸
۴. آمادگی برای اقدام در هر زمانی ۹۰
- جمع‌بندی ۹۰
- کتابنامه ۹۳

مقدمه

در نظام اعتقادی اسلام، امر به معروف و نهی از منکر، جایگاه خاصی دارد که بدون فهم آن، نمی‌توان جایگاه آن را در منظومه فکری امام علی (ع) دریافت. بدین روی به اجمال نظرگاه قرآن کریم را درباره این فریضه، یادآور می‌شویم:

یک) امت اسلام، بهترین امت است؛ چرا که امر به معروف و نهی از منکر می‌کند و همین عامل رستگاری او است.^۱ بدین ترتیب می‌توان گفت امر به معروف و نهی از منکر، از ضروریات ایمان و رستگاری امت است. (دو) دست شستن از نهی از منکر و بی‌اعتنایی به رواج منکرات، نشان بدکرداری و تباهی انسان است.^۲

سه) بر اثر ترک این فریضه، جامعه دچار تباهی می‌شود. در این هنگام، تنها آمران به معروف و ناهیان از منکر نجات‌بخش می‌کنند و بدکاران و سهل‌انگاران، دچار عذاب می‌گردند.^۳

چهار) امر به معروف و نهی از منکر، کاری خدایانه است و خداوند از خود به عنوان کسی که به معروف فرمان می‌دهد و از منکر باز می‌دارد،

۱. سوره آل عمران، آیه ۱۱۰.

۲. سوره مائده، آیه ۶۳ و ۷۹.

۳. سوره اعراف، آیه ۱۹۹.

یاد می‌کند.^۴ از این نکته می‌توان نتیجه گرفت که عقل آدمی پیش از حکم شرع مستقلاً به پاره‌ای معروف‌ها و منکرها شناخت پیدا می‌کند.

پنج) پیامبر (ص) نیز یکی از وظایفش امربه معروف و نهی از منکر است و از این رو، این کاری پیامبرانه است.^۵

شش) امربه معروف و نهی از منکر، نشان پیوستگی مؤمنان به یکدیگر و جلد همبستگی جامعه اسلامی است.^۶

هفت) امربه معروف و نهی از منکر، مکمل فریضه‌هایی چون نماز و زکات است و مابداً در قرآن در کنار آن‌ها آمده است^۷ که نشان‌دهنده بعد اجتماعی و علمی این مبین اسلام است.

هشت) اجرای این فریضه، ممکن است سختی‌هایی در پی داشته باشد؛ اما باید آن را تحمل کرد که این از کارهای استوار است.^۸

نه) گرچه برای تحقق این فریضه باید نوشتید، لازم است از منطق الایسر فالایسر و ترتیب و به کار بردن زین خوش و منطق درست استفاده کرد.^۹ ده) بهترین امربه معروف و نهی از منکر، آن است که انسان نخست خود را مخاطب آن سازد و از خود بیاغازد. بی‌اثرترین کار آن است که انسان خود را فراموش کرده، واعظ و اندرزگوی دیگران باشد. بدین ترتیب هم

۴. سوره نحل، آیه ۹۰.

۵. سوره اعراف، آیه ۱۰۷.

۶. سوره توبه، آیه ۷۱.

۷. سوره حج، آیه ۴۱.

۸. سوره لقمان، آیه ۱۷.

۹. سوره طه، آیه‌های ۴۳-۴۴.

کارش بی نتیجه خواهد ماند و هم زمینه مغضوب شدن خود را فراهم خواهد آورد.^{۱۱} با در نظر گرفتن این تأکیدات و نکات، می توان دیدگاه امام را درباره امر به معروف و نهی از منکر دریافت. رویکرد امام به این فریضه، مبتنی بر این میراث ارجمند است و گاه سخنان امام در این باب، ترجمان آیات قرآن و حتی گاه عین آیات قرآنی است. در این نوشتار مباحث را در چند محور می آوریم:

۱. جایگاه سیاسی امر به معروف و نهی از منکر؛
۲. شرایط امر به معروف و نهی از منکر؛
۳. مراتب امر به معروف و نهی از منکر؛
۴. آداب امر به معروف و نهی از منکر؛
۵. امام و حسب.

گفتار اول: جایگاه سیاسی امر به معروف و نهی از منکر

تعبیر امر به معروف و نهی از منکر، از تعبیرات کلی و پربسامد در سخنان امام علی (ع) است که در مناسبت های گوناگون و به دلایل مختلف بر آن انگشت می گذارد و از آن سخن می گوید. از این رو می توان گفت که این تعبیر از اهمیت فراوانی نزد امام برخوردار است. برای دریافت جایگاه آن نزد امام، این مطلب را در چند محور زیر پی می گیریم:

الف. مفهوم سیاسی امر به معروف و نهی از منکر؛

ب. هدف و غایت دین؛

ج. فلسفه حکومت اسلامی؛

۱۱. سوره بقره، آیه ۴۴ و سوره حشر، آیه های ۲-۳